

Veselības sistēmas reformas: no solījuma līdz ieviešanai

Ieva Bikava¹, Ilga Kreituse²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ *Doktorantūras nodaļa*

² *Eiropas studiju fakultāte*

Ievads. Kopš neatkarības atjaunošanas veselības aprūpes jomā Latvijā nepārtraukti tiek runāts par reformu īstenošanas nepieciešamību. Ir reformas, kuras tika realizētas, piemēram, decentralizētas sistēmas ieviešana pēc neatkarības atgūšanas, ieviešot primāro veselības aprūpi, kas balstīta uz ģimenes ārstiem, kā arī divas finansēšanas reformas – veselības apdrošināšanas principu ieviešana un pēc tam atteikšanās no šī principa.

Tajā pašā laikā ir reformas, par kurām ilgstoši tiek runāts, bet tās netiek pilnvērtīgi ieviestas: “E-veselība”, efektīva pakalpojumu sniedzēju tīkla izveide, valsts un privāto pakalpojumu nodalīšana, valsts sniegto pakalpojumu groza izvērtēšana, ieguldījumi cilvēkresursos un to ilgtspējas nodrošinājums.

Ņemot vērā to, ka veselības politikas veidotāji ir Saeimā ievēlētie deputāti un valdībā apstiprinātie ministri, šī darba mērķis ir izpētīt, kā veselības reformas tiek ierakstītas partiju Saeimas priekšvēlēšanu programmās un valdības deklarācijās un kādas reformas tiek īstenotas.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir veikt kvalitatīvu dokumentu tekstuālo analīzi, analizējot Saeimā ievēlēto partiju priekšvēlēšanu programmās norādītās veselības aprūpes sistēmas reformas un valdību deklarācijās norādītās reformas. Salīdzināt dokumentos ierakstītās reformas ar realizētājām izmaiņām veselības aprūpes sistēmā: ierosinātajiem vai pieņemtajiem normatīvajiem aktiem.

Rezultāti. Veicot partiju programmu un valdības deklarāciju salīdzinošu analīzi, tika novērots, ka tikai 6. Saeimas un daļēji 7. Saeimas laikā veidoto valdību deklarācijas atbilst partiju priekšvēlēšanu programmās ierakstītajām reformām.

Analizējot valdības deklarācijas un ieviestās reformas, tika novērota sakarība, ka gadījumos, kad valdības deklarācijā ir ierakstīti konkrēti uzdevumi ar ieviešanas termiņiem, reformas tika ieviestas, bet tās netika ieviestas, ja reformas bija vispārēji aprakstošas.

Apskatot ieviestās reformas, vislabākie rezultāti ir novērojami 6. Saeimas darbības laikā, kad reformas atbilda iepriekš izstrādātiem plāniem (nodrošināta pēctecība) un valdības deklarācija atbilda partiju priekšvēlēšanu programmās ierakstītajiem mērķiem.

Reformas, kas ierakstītas valdības deklarācijā, biežāk tiek ieviestas tad, ja ir politiskais atbalsts – ir veselības ministrs un veselības ministrs pārstāv to pašu partiju, kuru ministru prezidents.

Secinājumi.

Reformu ieviešana ir atkarīga no:

- 1) izmaiņu nozīmes atzīšanas par prioritāti: ja reforma nav partijas vai nozares ministra prioritāte, reformu ieviešanai trūkst politiska atbalsta un tās netiek ieviestas;
- 2) reformas formulējuma valdības deklarācijā: ja reforma tiek formulēta, norādot reformas formu un kritērijus (likuma vai MK noteikumu pieņemšana, institūcijas izveidošana, funkciju deleģēšana, noteiktas problēmas iezīmēts risinājums) un tai tiek noteikts vēlamais izpildes termiņš, tad iespējamība, ka reforma tiks īstenota, ir lielāka nekā tad, ja tā tiek vispārīgi formulēta;
- 3) veselības ministra esamības un tā piederības valdošai politiskajai partijai: nozares ministra esamība, kā arī ministra piederība koalīciju veidojošajai partijai sniedz labākas iespējas gūt politisku atbalstu un realizēt noteiktu reformu;
- 4) reformas atzīšanas nākamo valdību deklarācijās: gadījumos, kad reformas turpināšana tiek atzīta arī nākamo valdību deklarācijās un ir novērojama ministru pēctecība, reformām ir lielāka iespēja tapt ieviestām.